

**แนวทางการดำเนินงานการป้องกัน
และกำจัดโรคใบด่างมันสำปะหลัง
ในประเทศไทย**

โดย
รศ.ดร.วิจารณ์ วิชชุกิจ
ศ.ดร.เจริญศักดิ์ โรจนฤทธิ์พิเชษฐ์

การประชุมการหารือเรื่องการระบาดของไวรัสโรคใบด่างของมันสำปะหลัง (CMD)
7 สิงหาคม 2561
ณ ห้องประชุม มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย

ทำไม...?
ในอดีต ภูมิภาคนี้
ไม่เกิดโรค CMD

2

**สภาพการระบาด
ของเพลี้ยแป้ง
ในช่วงปี 2552 - 2553
ในพื้นที่ 25 หมู่บ้าน
ตำบลห้วยบง
อำเภอด่านขุนทด
จังหวัดนครราชสีมา**

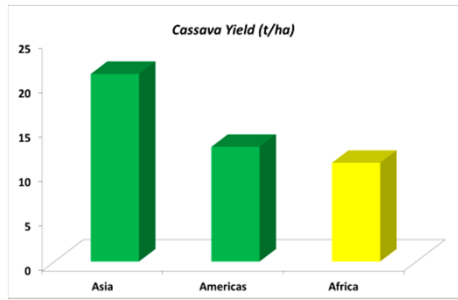
3

◆ ความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ◆

- โรค CMD พบรายงานในทวีปแอฟริกา
ครั้งแรก เมื่อ ค.ศ.1894
- เริ่มรายงานระบาดในประเทศต่างๆ
ช่วง 1920s
- พัฒนาพันธุ์ต้านทาน
โดยนักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษ
ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1937 (Nichol, 1947)

4

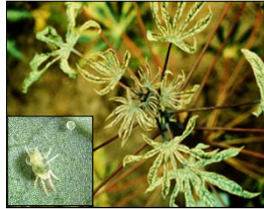
Cassava in Africa: Sharing the Cake

Cassava Mealybug

Cassava Green Mite

Cassava Mosaic Disease

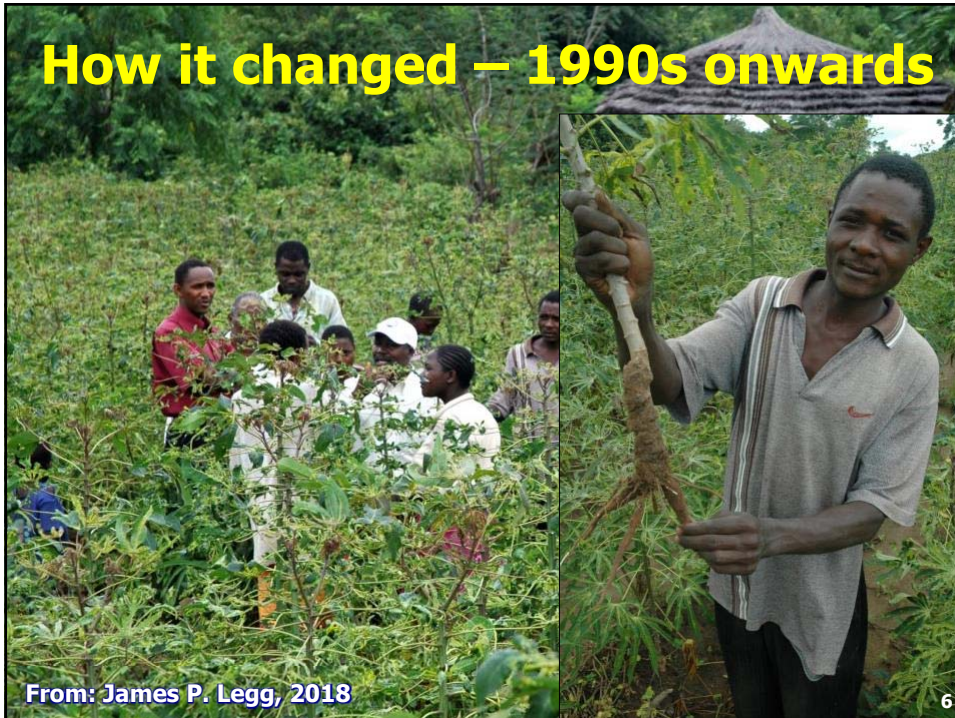
Cassava Brown Streak Disease

From: James P. Legg, 2018

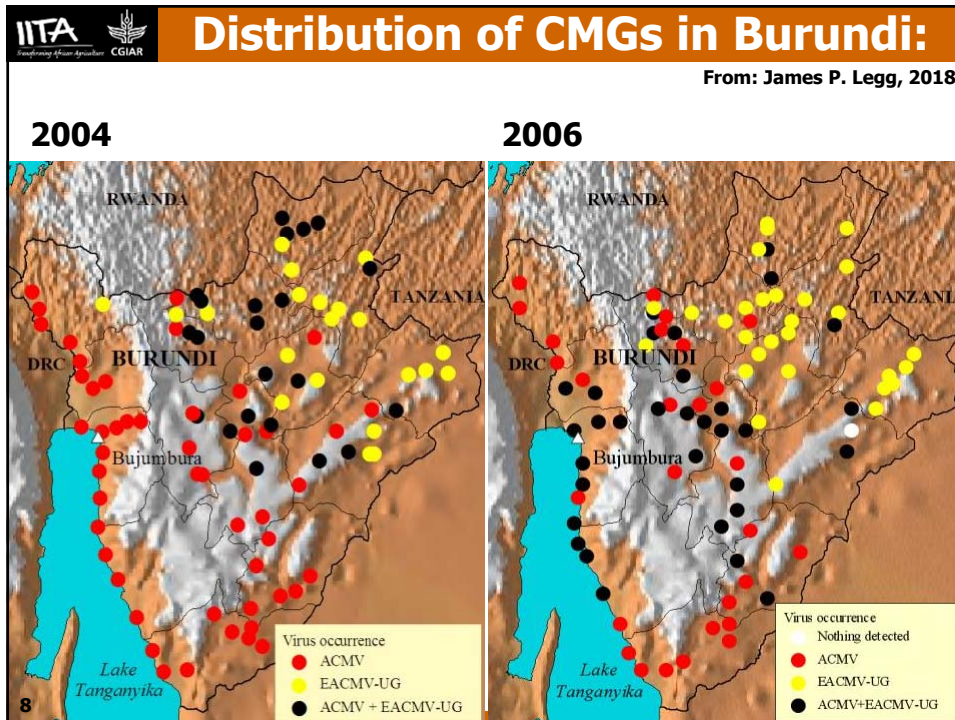
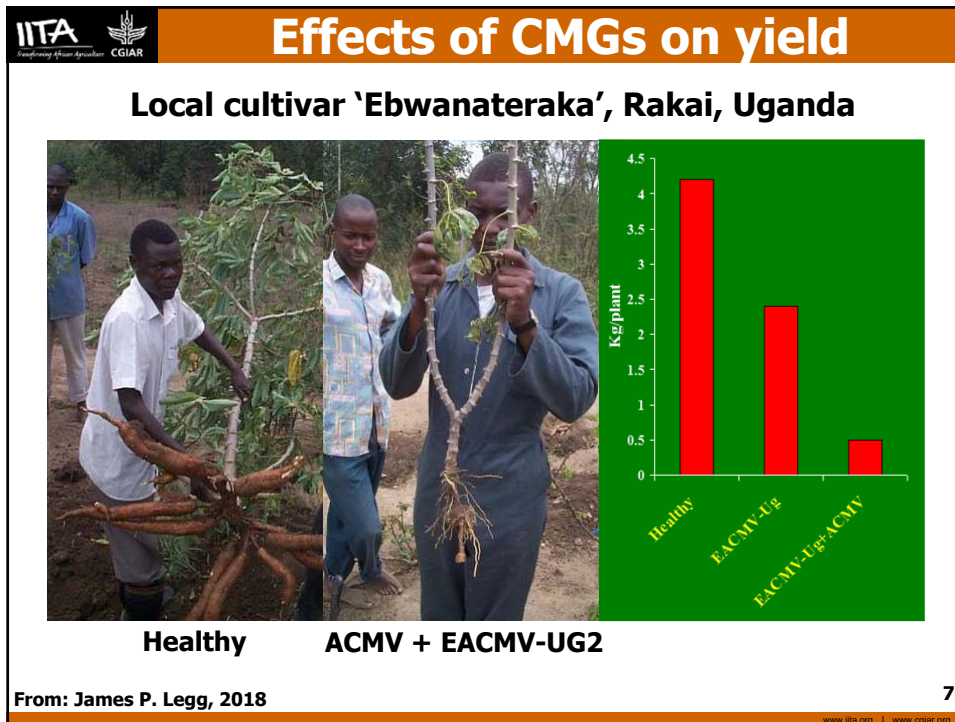
5

How it changed – 1990s onwards

From: James P. Legg, 2018

6

"Declaring War on Cassava Viruses in Africa"
Strategic Planning Meeting
Bellagio, Italy: May 6-10, 2013

A member of the CGIAR consortium   From: James P. Legg, 2018   www.iita.org

THAI TAPIOCA STARCH ASSOCIATION 2018

โรคใบด่าง (Cassava Mosaic Disease)
โรคอุบัติใหม่ที่สุดอันตราย
ของมันสำปะหลัง*

(DRIVING) INNOVATION FOR GROWTH & SUSTAINABILITY

10

คำถามที่ 1 ถ้ามว่า โรคใบด่างมันสำปะหลังนี้
จะระบาดเข้ามาในประเทศไทยหรือไม่?

ผมตอบได้เลยว่าระบาดแน่นอน เพราะพื้นที่เรากับกัมพูชาติดต่อกัน ไม่มีมหาสมุทรมาขวางกั้น และแมลงหิวข้าวก็บินไปมา ตลอดจนปลิวมาตามลมได้เป็นระยะทางเป็นร้อยกิโลเมตร

11

โครงการทดสอบและเตรียมมันสำปะหลังพันธุ์ใหม่

MKUC 50-7-21

สายพันธุ์ใหม่พันธุ์การค้าที่ให้ผลผลิตสูงมาก
ในสภาพพื้นที่ที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง

คาดว่า จะส่งมอบให้มูลนิธิฯ ต้นปี 2562

ผลผลิต 8.9 ตัน/ไร่
แป้ง 31.5%

ไร่วรรณ ปลูก เม.ย.59 เก็บเกี่ยว มี.ค. 60

มาตรการเร่งด่วน

- 1. การป้องกันไม่ให้โรค CMD
มาระบาดในประเทศไทย**
- 2. หากระบาดแล้ว จะกำจัดได้
อย่างไร**

13

การป้องกันไม่ให้โรค CMD เข้ามาระบาดประเทศไทย

- * เกิดจากการนำthonพันธุ์ที่เป็น
โรคมาปลูก**
- * เกิดจากแมลงหริ้ขาวเป็นพาหะ**

14

***ห้ามนำท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง
จากประเทศกัมพูชาหรือเวียดนาม
เข้าประเทศไทยอย่างเด็ดขาด***

พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗
แก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒ และ
พระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑

15

Cassava Mosaic in Cambodia

Fresh Root Transportation to Vietnam

Stake Transportation from Vietnam

Cassava root stock at a trader place in Stung Treng Province

From: The Regional Task Force to Combat the Cassava Mosaic Disease by Dr. Claude M. Fauquet

16

**พันธุ์ยุง ด่านช่องจอม กัมพูชา ตรงข้าม จ.สุรินทร์
30 มีนาคม 2561**

17

**Mr. Kim Loath
บริษัท Hang Harvest Agriculture CO.,LTD
จังหวัดพระวิหาร กัมพูชา
วันที่ 14 มิถุนายน 2561**

18

ประชาสัมพันธ์ให้รู้จักโรค CMD

ระวัง!
โรคใบด่างมันสำปะหลัง
เกิดจากเชื้อไวรัส

SLCMV
Sri Lankan cassava mosaic virus

มันสำปะหลัง
เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทย
ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ 1 ล้านไร่

แมลงห้ำห้วยยาสูบ
(Bemisia tabaci) (Homoptera)
เป็นพาหะนำโรค SLCMV

สังเกตอาการ
ใบด่าง ใบหงิกงอ ผลผลิตลดลง
ประมาณ 80-100%

กรณีอาการเกเร
ดำเนินการอย่างไร?

ช่องทางที่เชื้อไวรัสระบาด
เข้ามาในประเทศไทย

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
Department of Agriculture
Tel: 0-2955-5500 Fax: 0-2955-5501
E-mail: 0-2955-5502

เฟ้าระวัง
โรคใบด่างมันสำปะหลัง
เกิดจากเชื้อไวรัส

Sri Lankan cassava mosaic virus

พืช: มันสำปะหลัง
Cassava, Manihot esculenta

เชื้อสาเหตุ: Sri Lankan cassava mosaic virus
ซึ่งเป็นสายพันธุ์ใหม่ในประเทศไทย

- อาการ:** มีอาการทางต้นต้น ใบหงิกงอ ใบด่าง และผลผลิตต่ำลงประมาณ 80-100%
- ความเสียหาย:** ประมาณ 80-100% มีผลต่อ
- พาหะนำโรค:** แมลงห้ำห้วยยาสูบ
Bemisia tabaci
- เชื้ออาศัยของแมลงห้ำห้วยยาสูบ:** เป็นพืชในวงศ์ Euphorbiaceae
- เชื้ออาศัยของแมลงห้ำห้วยยาสูบ:** เป็นพืชในวงศ์ Euphorbiaceae

ลักษณะใบที่ติดเชื้อ

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
Department of Agriculture
Tel: 0-2955-5500 Fax: 0-2955-5501
E-mail: 0-2955-5502

19

* การเฟ้าระวัง *

- **สำรวจในเขตล่อแหลมที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ทุกๆ 2 เดือน**
- **เกษตรกร โรงงาน ฯลฯ ร่วมมือเป็นหูเป็นตา**

20

* หากพบต้นที่เป็นโรค *

- ให้เผาทำลายต้นที่เป็นโรค และฉีดสารเคมีกำจัดแมลงหรือขาวในแปลงที่พบ
- ห้ามนำท่อนพันธุ์จากจุดที่บริเวณพบโรค เคลื่อนย้ายออกนอกเขต
- * ในกรณีที่ไม่มีพันธุ์ด้านทาน *
- ใช้ท่อนพันธุ์ที่ปลอดโรคปลูก (ใช้ได้ชั่วคราว)

21

* ระยะกลางและยาว (ใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 3 ปี) *

- สร้างพันธุ์ด้านทาน
- นำพันธุ์จากต่างประเทศ (IITA*)

* International Institute of Tropical Agriculture (IITA)

22

**มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังฯ
สภาวิจัยแห่งชาติ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
และ กรมวิชาการเกษตร
ได้ทำอะไรไปบ้าง...**

23

**โครงการมุ่งเป้าให้เตรียมการ
ป้องกันโรคอุบัติใหม่ ปี 2556**

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

แบบ ภค-1ช/56

แบบเสนอแผนงานวิจัย (Research Program)

ประกอบการเสนอของบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ประจำปีงบประมาณ 2556

ยื่นเสนอขอรับทุนในกลุ่มเรื่อง ทุน 15 กลุ่มเรื่องเร่งด่วน

แผนงาน

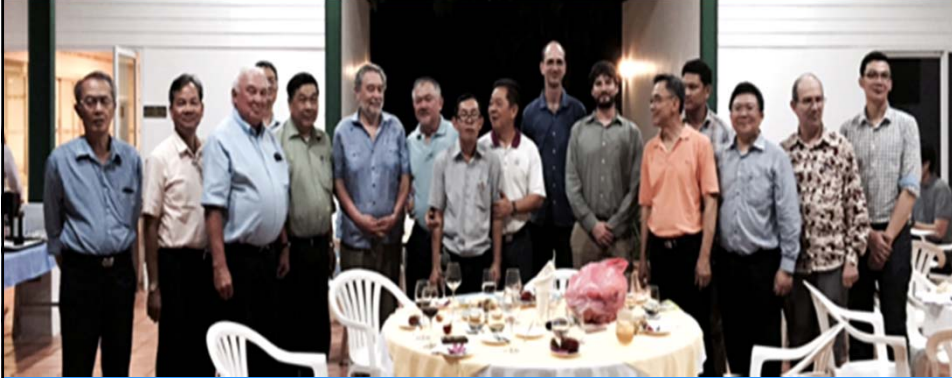
ด้านมันสำปะหลัง

**วัตถุประสงค์ ประการหนึ่ง
เพื่อป้องกันโรคและแมลงที่อุบัติใหม่**

24

International cooperation

Cassava Forum, 16-18 June 2015 at TTDI

1. Human capacity building
2. Collaborative research
3. Sharing information and germplasm exchange

25

การประชุม ACB-Network ครั้งที่ 3

วันที่ 3 ธันวาคม 2560 ที่ ม.เกษตรศาสตร์

Dr. Peter Kulalow จาก IITA

26

Embrapa
Mandioca e Fruticultura

Visit of Thailand Delegation
Pongthep Akratanakul
Chareinsuk Rojanaridpiched
Wichai Kositratana
Vernon Gracen

6 to 12 / Nov. / 2016

Subject: *Visit the Cassava Research Program at Embrapa*

Cruz das Almas, Bahia
Brasil

27

พ.ส.ท.อ.

พันธุ์ต้านทาน CMD ใน Germplasm

C33

TME 3

31 ภาพจากฤดูเพาะปลูก ปี 2560/61

พ.ส.ท.อ.

ความเป็นไปได้ในการใช้พันธุ์ต้านทาน

- ❖ ผลผลิต ปริมาณแป้ง ยังก่ำ
  - จากการทดสอบชุดพันธุ์ TME 3 ที่อายุ 9-10 เดือน
  - ผลผลิต 2,080 กิโลกรัมต่อไร่ และปริมาณแป้ง 23%
- ❖ ปริมาณท่อนพันธุ์
  - TME 3 ขยาย ด้วยวิธีท่อนสั้น และใช้กิ่งปลูก
  - ได้ 1,100 กิ่ง และย้ายลงแปลงได้ประมาณ 700 ต้น
  - C 33 ขยาย ด้วยวิธีท่อนสั้น และใช้กิ่งปลูก
  - ได้ 80 กิ่ง และย้ายลงแปลงได้ประมาณ 50 ต้น

32

สายพันธุ์ลูกผสมที่คาดว่าต้านทาน CMD

33 สายพันธุ์ชุดนี้ จะเริ่มใช้ได้ประมาณ 4 ปีข้างหน้า (ประมาณปี 2565/66)

 Instant Variety Options from IITA & CIAT ?

- MNG-19
- MNG-2
- 19 CR series

**High yield, high starch, low branching
CMD-resistant varieties available NOW
from IITA in TC**

1. TME B 419
2. CR36-5
3. IITA-TMS-IBA961632
4. IITA-TMS-IBA980581
5. IITA-TMS-IBA920057
6. IITA-TMS-IBA972205
7. IITA-TMS-IBA980505

สายพันธุ์ชุดนี้ จะเริ่มใช้ได้ประมาณ 4 ปีข้างหน้า (ประมาณปี 2565/66)

From: James P. Legg, 2018
www.iita.org | www.cgiar.org

34

**การประชุมการเฝ้าระวัง
และป้องกันการระบาดของโรคใบด่าง
กรมวิชาการเกษตร วันที่ 21 มิถุนายน 2561**

35

เงื่อนไขของความสำเร็จ

1. งานนี้เป็นงานใหญ่มากๆ ต้องร่วมมือร่วมใจ สนับสนุนทรัพยากรจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร
2. ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ
3. ต้องร่วมมือกับนักวิชาการนานาชาติ
- CIAT, IITA, ACIAR, Cornell Univ., ประเทศกัมพูชา, เวียดนาม
4. ต้องรบนอกบ้านก่อน กองกำลังผสมนานาชาติ
5. จัดลำดับความสำคัญงานวิจัยทุกด้าน สู้กับ CMD
ต้องเข้าใจว่า เรื่อง CMD (จะไม่ง่ายเหมือนเพลี้ยแป้ง สิวชมพู) ต้องทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง
6. พัฒนานักวิชาการที่เกี่ยวข้อง

36

มหันตภัยจากโรค CMD เป็นเรื่องจริง

ความสำเร็จจะเป็นเกิดขึ้นได้
ขึ้นอยู่กับความร่วมมือ
จิตวิญญาณของ
วงการอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง
ทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ
และนักวิชาการ